

Emigráns lengyel apa és magyar anya harmadik gyermekeként 1860. május 1-én Mátészalkán született és 1924 április 28-án Budapesten halt meg. Gyermekei nem voltak.

Ha végigtekintünk azon a 64 éven, amely születése és halála között eltelt, azt kell megállapítanunk, hogy Zielinski-ben három ember kiváló tulajdonságai egyesültek és érvényesültek. Tudós volt és oktató, széleskörű szakismerettel és alkotókészséggel; nagy tapasztalatú gyakorlati szakember, aki nemcsak terveiben alkotta meg műveit, hanem akárhányat saját vállalkozásban maga kivitelezett Mindezek mellett, szinte ráadásul, kitűnő emberismerő, meggyőző erővel érvelő mérnökpolitikus volt kiváló előadó és szónok, aki olyan tekintélyt és elismerést vívott ki nemcsak saját magának, de az egész mérnöktársadalomnak, amelynek eléréséért elődei évtizedeken át hiába küszködtek.

Emberi tulajdonságait elsősorban széleskörű általános ismeretei, és az ebből fakadó határozottság és magabiztosság jellemezte A tudományokban való eligazodás tekintetében polihisztor típusú ember volt. Szinte minden érdekelte, aminek a legkisebb kapcsolata volt a mérnöki munkához, a jogtudományoktól az esztétikáig és a művészettörténetig. Emellett egyáltalán nem volt felületes, hanem képes volt egyes kérdések tárgyalásánál a legkisebb részletekkel is foglalkozni; és a megoldást kidolgozni. Leginkább erre a kiterjedt ismeretanyagra támaszkodott az a magabiztossága és felelősségvállalása, amely minden cselekvését meghatározta: Meg volt arról győződve, hogy az a legjobb, amit ő talált ki és szentül hitte, hogy azt, amit elképzelt, meg lehet valósítani, keresztül lehet vinni. Meg is tette, ha megbízták vele.

Kitűnően beszélt a francia nyelvet. Fiatal mérnökként két éven át Franciaországban ösztöndíjasként gyakorolta szaktudását többek között az Eiffel irodán is dolgozott. Németül is csaknem azonos szinten beszélt Az anyagvizsgálók koppenhágai kongresszusán az egyik német előadást a helyszínen ő tolmácsolta a francia küldötteknek. Emellett – bár erről nincs feljegyzés – már csak származásánál fogva is, nyilvánvalóan értett lengyelül. Az első világháború alatt a keleti fronton végzett szakértői munkája alkalmával otthonában látogatta meg apjának még élő testvérét Lwów, az akkori Lemberg mellett, Gradek Jagellonskiban.

Elsősorban magyarul értett. Tudta, hogyan kell beszélni a munkán dolgozó kubikusokkal, milyen hangot kell megütni a Műegyetem hallgatóival az előadóteremben, a vizsgákon, vagy sportegyesületben. Értett a társadalom nyelvén a szalonokban éppen úgy, mint a hivatali értekezleteken. Több alkalommal nyílt lehetősége arra, hogy a királyt, a herceget és más magas rangú közéleti személyiséget sikerrel győzzön meg állítása helyességéről.

A mai közéleti személyiségek egy részének szokásaival ellentétben, nagyon sokat adott a külső megjelenésre. Délceg testtartása; ruganyos járása nyomban feltűnt. Ehhez járult, hogy mindenkor az alkalomhoz illő módon, kifogástalanul öltözködött. Már pusztán megjelenése is magára vonta a figyelmet.

Amilyen mértékben megadta mindenkinek ezt a tiszteletet és megbecsülést, amelyet az megérdemelt, ő is megkívánta, hogy illő módon tiszteljék és ezt ki is nyilvánítsák Előadásait – a Műegyetemen éppúgy, mint másutt – ünnepléses alkalomnak tekintette és fekete ferencjózsef-kabátban tartotta. Szabad kézzel rajzolt tökéletes ábráival és az életből beleszótt történetekkel oly mértékig le tudta kötni a hallgatóság figyelmét, hogy az érdeklődők más szakokról, sőt a Tudományegyetemről is eljártak műegyetemi előadásait meghallgatni A szobájától az előadóteremig vezetős folyosón ki kellett téríteni a piros szőnyeget.

Nagyon ügyelt arra, hogy a mérnökhallgatók részére tartott előadásain ne csak az elméleti és a tudományos ismeretek kerüljenek bemutatásra, hanem a gyakorlati ismeretek is kellő hangsúlyt kapjanak. Építkezések végrehajtása címen, éveken át külön vizsgaköteles tantárgyat adott elő, ezzel akarván megelőzni az „íróasztal-mérnökök” túlzott számarányát az irányító – mai nevén menedzser – mérnökökkel szemben.

Élete során számtalanszor, szinte állandóan kinyilvánította, hogy a közéletben mérnökként vesz részt, és mérnökként illeti meg az az elismerés, amit kiérdemel. Ezzel vívott ki a memórság részére olyan rangot, társadalmi és hatalmi pozíciót, ami azelőtt a mérnökök számára hozzáférhetetlen volt. Így ő szerezte meg az első mérnöki doktorátust és személyében első ízben került mérnök a Fővárosi Közmunkák Tanácsának elnöki székébe.

Tervező és építő irodáját egész fiatalon, 1889-ben alapította és rövid idő alatt naggyá fejlesztette. Ebben az alkotóműhelyben a múlt század utolsó éveiben leginkább vasútépítési tervek készültek, a kapcsolatos létesítmények hidak, épületek, stb. terveivel együtt Közöttük nemegyenek a kivitelezését is elvállalta az iroda. A munkák helyszíne kiterjedt az akkori Magyarország egész területére. Erdélyt és Horvátországot is beleértve

A tervezéssel, a kivitelezéssel és a sok utazással járó fokozott elfoglaltság azonban nem vonta el Zielinski figyelmét a műszaki újdonságoktól Felismerte a „vasvázás beton” korszakalkotó jelentőségét és irodájának működését kiterjesztette vasbeton építmények tervezésére és kivitelezésére Magyar kortársai közül sokan kétkedéssel fogadták az új építőanyagot, úgyhogy Zielinskinak igen merésznek tűnő tervek kivitelezésével, erkölcsi és anyagi felelősségvállalással kellett számításainak helyességét bizonyítania.

Műegyetemi tanárrá kinevezését követően sem adta fel az irodát, hanem tovább működtette, csak kivitelezési vállalkozói tevékenységét hagyta abba Helyette inkább szakértői megbízásokat vállalt Irodája csak az első világháború végén szűnt meg.

Ettől az időtől kezdve nem vállalt tervezői munkát, már csak azért sem, mert különféle közéleti teendőik kötötték le idejét és munkaerejét. Társadalmi tisztségek viselésétől a múltban sem zárkózott el. Éveken keresztül elnöke volt a Magánmérnökök Országos Szövetségének, mely egyesülés nagyrészt neki köszönhető létrejöttét, továbbá tanárenökként vezette a Műegyetem sportegyesületét, a neves MAFC-ot. Életének utolsó öt évében azonban a közéleti munkálkodása uralkodó szerephez jutott. Kormánybiztosait a csepeli szabadkikötő építésének, ahol a francia érde-

keltségű vállalkozásnál jól érvényesülhetett kitűnő francia nyelvtudása. Elnöke lett a Magyar Mérnök- és Építész Egyletnek, majd kinevezték a Fővárosi Közmunkák Tanácsának elnökévé s végül, megválasztották az újonnan életre hívott Mérnöki Kamara elnökévé. A Mérnöki Kamara volt az a testület, amelynek létrejöttét Zielinski egész élete során állandóan szorgalmazta s amelyért mindenkinél többet küzdött. E két utóbbi tisztséget haláláig viselte.

Zielinskinek eredetileg vasutakkal foglalkozó mérnöki irodája a XX század első évtizedeiben egyre többet foglalkozott az akkortájt új építőanyag, a vasbeton alkalmazásával A francia Hennebique szabadalom licencének megszerzése a vasbetonszerkezetek magyarországi elterjesztése terén az irodát úttörő szerephez juttatta. A tervezőirodában készült tervek nagy részét sikerült az utókor számára megőrizni. A gazdag anyag a Közlekedési Múzeumban tanulmányozható. Szakmai megoszlása Szabó László muzeológus közlése szerint: hídtervek 48 %; ipari létesítmények 25 %; épületszerkezetek 17%; vízépítési műtárgyak 10 %.

A fenti összeállításból is kiviláglik, hogy az iroda tevékenységének oroszlánrészét a hidak tervezése kötötte le. Amikor Clark Lánchídját a közúti terhelések nagyfokú növekedése következtében át kellett építeni, a vasszerkezet tömegének mintegy háromszorosával kellett számolni, mely körülmény elsősorban a híd meg erősítését tette szükségessé. Ebben a munkában Zielinskinek oroszlánrésze volt, amit a Kisfaludy Társaság a Greguss díjjal jutalmazott. Ugyancsak Zielinski alkotta meg a Városligeti tavon átvezető háromnyílású ívhidat, melyre két pályatervet is benyújtott, egyet kőhídként, egyet vasszerkezettel A tervpályázaton beérkezett öt pályaterv közül Zielinski vasszerkezetét fogadták el és építettek meg. Az építész közreműködők Korb Flóris és Giergl Kálmán voltak, akikkel Zielinski nemcsak hidak, hanem épületszerkezetek tervezésében is eredményesen dolgozott együtt

Zielinski javaslatára hagyták el Korb és Giergl a budapesti Zeneakadémia tervezésénél a napterem erkélyét alátámasztó oszlopokat és építették meg a szerkezetet vasbetonból, zavartalan rálátást biztosítva a dobogóra, a földszinti ülőhelyek utolsó sorából is.

Nevezetes építmény a Zielinski tervei szerint épült budapesti Margit szigeti víztorony, mely mind szerkezeti, mind esztétikai szempontokból csak a legnagyobb elismerés kifejezésével említhető. Könnyed szerkezete, Mihailich Győző szavaival: harmonikus vonalozásával, pompásan illeszkedik bele a sziget festői képébe. A víztorony –megváltozott funkcióival – ma is sértetlenül a helyén áll.

Zielinski tervezte a Brasso-Fogaras vasútvonalnak a Sinka völgyét áthidaló hídját is. A viadukt nem keresztez vízfolyást, hanem egy 22 m magas földfeltöltés kiküszöbölésére szolgál Egy nagyobb és egy kisebb vasbeton ívből áll, csatlakozó gerendahidakkal A nagyobbik ív tartói lapokra támaszkodnak. Támaszközük 60 méter. Ez a támaszköz a maga idején a vasbeton ívhidak világrekordja volt, miután Freyssinet 70m nyílású ívhídjai, melyek hírért megalapozták, csak később, két év múlva készültek el. Ezek még feszítés nélküli vasbeton hidak voltak.

A Sinkai viadukt nemzetközi vonatkozásban is ugrászerű hatalmas haladást jelenten a nagyobb vasúti vasbe-

tonhidak építése terén és ez Zielinski úttörő munkásságának fényes diadala. Zielinski egyébként a hidak tervezésénél nap jártasággal alkalmazta mind a vas, mind a vasbeton szerkezeteket aszerint, amint azt a helyszíni viszonyok ismeretében szükségesnek vélte.

Szakirodalmi munkásság a jelentős, mérnöki tudományok és a gyakorlat számos ágára kiterjed. Cikkeiben mindenkor valamely adott, időszerű probléma megoldását ismerteti és tárja a nyilvánosság elé. E tekintetben kivétel doktori értekezése, mely nagyszabású, műszakilag és gazdaságilag átgondolt tervezet Budapest nagyvasúti pályaudvarainak rendezéséről és a nagyvasúti személyforgalomnak a főváros közepén, híd alatt történő átvezetéséről, szinte egész pontosan a mai észak-déli metró vonalán.

Közel nyolcvan év távlatából nézve még ma is csak sajnálni tudjuk, hol aránylag korán, alkotóereje teljében hagyott itt bennünket és csak elindította, és nem kísérhette végig ezt a fejlődést, amely mai tudásszintünkhöz vezetett Arra már nem maradt ideje, hogy eseménydús életének tapasztalatait leszűrje és összefoglalja. Kedvenc alkotásainak domborműveivel díszített síremléke a Kerepesi temetőben, Vásárhelyi Pál síremlékével szemben áll.

Zielinski Szilárd és ifjabb Ray Rezső: Budapest, margitszigeti víztorony

